

Naturvidenskab og metafysik

Af Bent Vogel

I foråret 2004 foregik der på skabelse.dk en debat om emnet "Naturvidenskab med og uden kristen metafysik", hvor man bl.a. diskuterede følgende spørgsmål:

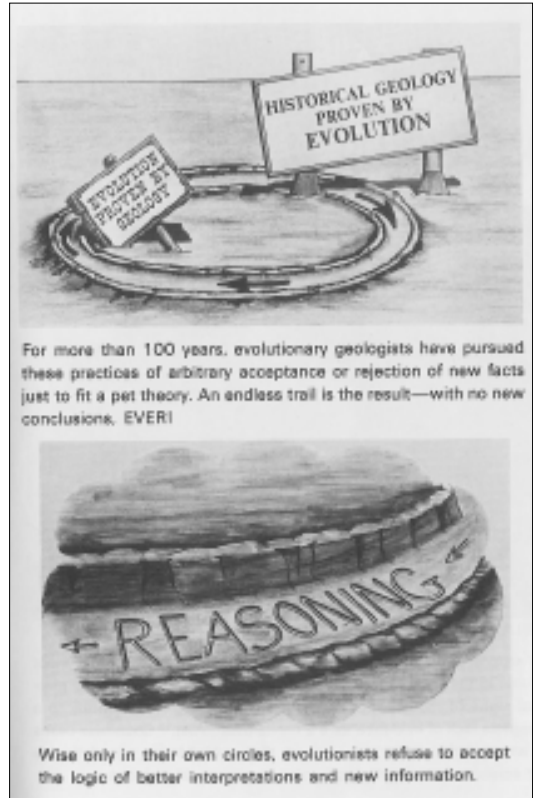
1. Kan man dyrke videnskab om fortiden uden et filosofisk grundlag, en metafysik?
2. Kan skabelsestanken danne grundlag for en selvstændig forskning?
3. Hvordan skal man opfatte de såkaldte "slags" (grundtyper)?

Jeg vil i det følgende kort kommentere disse tre spørgsmål.

1. Videnskab om fortiden uden et metafysisk grundlag?

Der trives i bedste velgående en række myter om videnskabelig praksis. F.eks. forestiller mange sig fejlagtigt, at de fleste af de dominerende videnskabelige teorier (herunder teorierne baseret på darwinismen) er så godt efterprøvede, at de faktisk er uigendriveligt bevist. Det viser sig, at "bevist" i mange tilfælde er ganske svagt. F.eks. er det ofte blevet nævnt, at der optræder noget af et cirkelbevis i hele den videnskabelige argumentation for udviklingslæren. Sagen er, at udviklingslæren grundlæggende set begrundes under henvisning til den geologiske lagserie (med dens "ledefossiler"), mens den geologiske lagserie i vid udstrækning begrundes/konstrueres på basis af udviklingslæren (se figuren). Denne form for argumentation er oplagt ikke den stærkeste (for nu at sige det mildt). Skabelsestilhængere har tit peget på, at denne form for argumentation er ligeså skrøbelig som et korthus!

Mange tror, at når der på et felt er modstridende videnskabelige teorier, afgøres striden alene ved hjælp af målinger og ob-

servationer. Videnskabshistorien har vist, at det er en skrøne. Tilslutning til sådanne forestillinger om videnskaben vidner i mange tilfælde om en næsten blind tillid til forskningen og dens resultater. Mange forskere har været og er yderst tilfredse med denne tillid. Den bidrager jo til at give videnskaben en høj grad af autoritet med den deraf følgende sociale status. Man må imidlertid være opmærksom på, at man med sådanne myter om videnskaben let kan komme til at støtte en ateistisk ideologi, som giver sig udtryk i en forudsætning om, at "mennesket kan løse alle relevante opgaver tilfredsstillende uden at have brug for nogen form for overmenneskelig bi-

stand". (Se Origo 1. årg. nr.1., marts 1983, p.21-9.)

Der er nu almindelig enighed blandt videnskabssteoretikere om, at forskningen er ikke værdifri. Det viser sig i praksis, at forskernes private anskuelser vedrørende religion, filosofi, politik m.v. ofte spiller en betydelig rolle, når det skal besluttes, hvilke teorier, der skal fremmes og lanceres.

Det er specielt klart, at man må gøre sig metafysiske antagelser, hvis man vil arbejde videnskabeligt med oprindelsesspørgsmål og i det hele taget med forhistorisk tid, hvor vi ikke har dokumenter, der beskriver natur- og kulturforholdene på Jorden.

Når en videnskabsmand vil undersøge spørgsmål om verdens, livets eller arternes tilblivelse, må han tage udgangspunkt i iagttagelser af de nuværende forhold i naturen. Dernæst må han studere de relevante processer/forandringer, således som de nu forløber i naturen. Herefter vil han typisk antage, at processerne i fortiden grundlæggende var de samme som nu, og at de dengang forløb på grundlæggende samme måde som nu (f.eks. med samme hastighed). Som bl.a. John Morris [1994, p.45] har påpeget, er der her tale om en "fortolkning af observerede data baseret på antagelserne om den uobserverede fortid". Der knytter sig oplagt principielle vanskeligheder til på denne måde at slutte sig til forholdene i fortiden ud fra målinger og observationer i nutiden. Det er jo ikke sikkert, at nutiden er nøglen til hvad som helst i fortiden!

2. Forskning på basis af skabelsestanken

Det er ikke muligt med et endegyldigt videnskabeligt argument at svare på, om universets og livets oprindelse skyldes darwinistisk evolution eller skabelse. Skønt mange underviser i darwinistisk evolution, som var den en videnskabeligt bevist kendsgerning, er det dog tydeligt, at dette er fejlagtigt. Der findes i dag tusinder af videnskabsmænd og andre uddannede intellektuelle, som afviser darwinistisk evolutionsteori, hvilket de absolut ville afholde sig fra, hvis evolutions-teorien var så overbevisende videnskabelig, som så mange synes at gøre den til. Ret for-

stået er hverken darwinisme eller skabelse videnskabelige teorier eller videnskabelige hypoteser. De grundlæggende teser vedrørende darwinistisk evolution og skabelse kan ikke testes. De små variationer i organismerne, som man kan observere, mikroevolution, er ikke relevante for spørgsmålet. Disse små variationer inkl. mutationer må forventes ud fra såvel en skabelsesteori som ud fra en darwinistisk teori. (Se Origo 1.årg. nr.2 , juni 1983, side 3- 9)

Grundlæggende set er der kun to muligheder: Enten er verden, livet, mennesket etc. udtryk for en plan, der ligger ud over denne fysiske verden (jf. skabelsestanken), eller også er den tilsyneladende plan uvirkelig og verden, livet, mennesket etc. udelukkende resultater af en række formålsløse processer (jf. evolutionstanken). Adskillige videnskabsmænd har indset dette, og selvom man søger efter en tredje mulighed f.eks. at livet kom fra en anden planet, så er det blot at udskyde problemet om skabelse eller evolution. (Se Origo 1.årg. nr. 4, dec. 1983, side 37-42).

Enhver forskning i spørgsmål om oprindelse beror på valget af model: en evolutionsmodel eller en skabelsesmodel. En model er en begrebsramme, et ordnet system af tanker, inden for hvilket man prøver dels at samordne og henføre observerede data, og dels at forudsige fremtidige observationer. Det gælder ikke bare inden for biologien, men f.eks. også i forbindelse med studiet af universets og himmellegemernes oprindelse. Der er bestemt ikke noget i vejen for, at man i forskningen om altings tilblivelse tager udgangspunkt i den antagelse, at naturen faktisk er udtryk for en plan og ikke bare en række tilfældigheder. Den skabelsesorienterede antagelse tillader at inddrage henvisninger til 'formål' og 'design' i naturbeskrivelsen. Det er klart, at det er en berigelse for forskningen, og det kan meget vel tænkes, at manglen på disse begreber er en afgørende svaghed for den darwinistiske forskning.

Man kan som illustration hæfte sig ved det forhold, at specielle egenskaber kan godt være opstået flere gange inden for forskellige dyregrupper (eller plantegrupper).

F.eks. menes flyve-egenskaben at være opstået fem gange: hos insekter (f.eks. guldsmeden), hos flyve-øglerne, hos fuglene (f.eks. svalen), hos pattedyrene (f.eks. flagermusen) og endelig hos mennesket (flyvemaskinen). Eksemplet er hentet på naturhistorisk museum på Aarhus Universitet. Der er næppe mange der mener, at fugle eller flagermus har udviklet sig direkte fra insekter eller flyveøgler. Der findes som bekendt forsøg på at beskrive flyvningens oprindelse ud fra en darwinistisk model, men det forekommer efter min mening langt mere oplagt at beskrive de flyvende dyregrupper efter samme principper, som man vil bruge, når man beskriver flyvemaskinerne (dvs. ud fra tanker om formål, plan, skabelse og hensigtsmæssigt design).

3. Hvordan skal man opfatte de såkaldte "slags" (grundtyper)?

Udviklingslæren hævder ikke nødvendigvis, at alle livsformer er udviklet ud fra én grundform, en encellet organisme, som igen er opstået ud fra livløst materie, f.eks. proteiner, DNA eller RNA. Men man må dog antage, at udviklingslæren regner med et relativt lille antal grundformer, som alle har været encellede organismer. Der er hos darwinisterne måske tale om 10-20 grundformer. Til sammenligning kan nævnes, at skabelsesforskere som regel regner med mange tusinde grundformer/grundtyper, som typisk er ganske komplicerede. Faktisk er tanken om grundtyper helt central i moderne skabelsesforskning. Den amerikanske

biolog Frank Marsh fremlagde tanken i bogen "Variations and fixity" allerede i 1976. Grundtyper kaldes også af og til BARA-Min efter de to hebræiske ord for 'at skabe' og 'slags'. I de senere år har grundtypeforskningen både teoretisk og eksperimentelt især været stærk i Tyskland. Man kan her henviser til dr. Reinhard Junker og prof. Siegfried Scherer (se Origo nr. 79 og 84). Tankegangen bag grundtypeforskningen er, at man ud fra en skabelsestanke meget vel kan forestille sig, at alle nuværende livsformer stammer fra et antal grundtyper, som hver for sig var komplekse helt fra begyndelsen, men som efterhånden via mikroevolution har spaltet sig ud til de aktuelle livsformer. Således forstået er de nuværende livsformer udelukkende variationer over de oprindelige, skabte temaer.

Litteratur

- Origo. Temanumrene 74, 79 og 84. To modeller: generelt (nr.74), menneskets oprindelse (nr.79) samt arter, taksonomi og grundtyper samt evolutionsmekanismer (nr.84).
- Origo 1.årg. nr.1, side 21-29. (Peter Øhrstrøm)
- Origo 1.årg.nr.2, side 3-9. (Henry M. Morris)
- Origo 1.årg. nr.4, side 37-42. (Randy Wy-song)
- John Morris: "The Young Earth", Master Books, 1994.
- Frank Marsh: "Variations and fixity", Pacific Press, 1976